

**SKRAJŠANI POSTOPEK
EVA 2021-2030-0043**

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBI IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ODVETNIŠTVU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Ustava Republike Slovenije (Ustava)¹ v prvem odstavku 137. člena določa, da je odvetništvo kot del pravosodja samostojna in neodvisna služba, ki jo ureja zakon. Zakon, ki ureja to področje, je Zakon o odvetništvu (ZOdv)², ki je bil sprejet 25. marca 1993 in doslej šestkrat noveliran, nazadnje leta 2019.

Odvetniki so na podlagi 17. člena ZOdv upravičeni do plačila za svoje delo in do povračila stroškov v zvezi z opravljenim delom. Ta plačila in povračila ureja Odvetniška tarifa (OT)³, ki jo na podlagi 19. člena ZOdv sprejema Odvetniška zbornica Slovenije (OZS) po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za pravosodje.

OT določa način vrednotenja, obračunavanje in plačilo odvetniških storitev ter izdatkov, ki jih je stranka dolžna plačati odvetniku za izvršene odvetniške storitve. Razdeljena je v dva dela, splošni del, kjer so zbrana osnovna pravila, in posebni del, v katerem so navedene posamične storitve (npr. ugovor zoper obtožnico, tožba), ki jih odvetniki opravljajo in je njihova vrednost določena s številom točk. Posebni del odvetniške tarife je razdeljen na več poglavij, glede na vrsto zadeve (npr. kazenski postopek, pravdni postopek).

Cena odvetniške storitve odraža vsoto točk posameznih opravljenih storitev, pomnoženih z vrednostjo točke. Vrednost odvetniške točke je leta 1995 znašala 66,50 SIT, leta 2000 90,00 SIT in leta 2003 je znašala 0,459 EUR oziroma 110 SIT.

V skladu s Sklepom o spremembi vrednosti točke⁴ vrednost odvetniške točke od 6. aprila 2019 znaša 0,60 EUR.

Zakon o odvetniški tarifi (ZOdvT)⁵, ki je začel veljati v začetku leta 2009 in bil še v istem letu z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvetništvu (ZOdv-C)⁶ razveljavljen, je v nasprotju s staro Odvetniško tarifo ukinil odvetniško točko in odvetniško tarifo določal v evrskih zneskih. Način izračunavanja odvetniške tarife po ZOdvT je bil izključno odvisen od vrednosti

¹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a.

² Uradni list RS, št. 18/93, 24/96 – odl. US, 24/01, 54/08, 35/09, 97/14, 8/16 – odl. US, 46/16 in 36/19.

³ Uradni list RS, št. 2/15 in 28/18.

⁴ Uradni list RS, št. 22/19.

⁵ Uradni list RS, št. 67/08 in 35/09 – ZOdv-C.

⁶ Uradni list RS, št. 35/09.

spornega predmeta in količnika, ki je bil določen za posamezno vrsto odvetniških opravil ter je določal plačilo ene nagrade za opravo določenega sklopa enakovrstnih storitev v isti zadevi, medtem ko je stara Odvetniška tarifa zaračunavala vsako odvetniško dejanje posebej – vsaka vloga posebej, vsak pristop na narok posebej in podobno.

Veljavna OT, ki velja od 23. septembra 2014, je ponovno uvedla točkovni sistem zaračunavanja odvetniških stroškov. Ena od osnovnih značilnosti veljavne OT je po zgledu Odvetniške tarife, ki je veljala pred 1. 1. 2009, tudi zaračunavanje vsakega odvetniškega dejanja posebej, medtem ko je ZOdvT določal plačilo ene nagrade za opravo določenega sklopa enakovrstnih storitev v isti zadevi.

Plačilo za delo odvetnikov, ko ti delujejo v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih, zastopajo socialno šibke stranke na podlagi Zakona o brezplačni pravni pomoči⁷ (ZBPP) ter zastopajo osebe z motnjami v duševnem zdravju v primeru prisilne hospitalizacije na podlagi Zakona o duševnem zdravju⁸ (ZDZdr), zagotavlja država. V teh primerih odvetniki opravljajo naloge, ki iz Ustave izhajajo kot pozitivne obveznosti države in ki jih država tudi v celoti financira, hkrati pa si takemu odvetniku ni potrebno prizadevati za pridobivanje strank ter biti v potencialni negotovosti glede plačila in biti podvržen konkurenci, torej ne gre za opravljanje storitev na trgu.

Zakon o dopolnitvah Zakona o odvetništvu (ZOdv-D)⁹ je izdatke državnega proračuna za storitve odvetnikov, ko ti delujejo v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti in v okviru zagotavljanja brezplačne pravne pomoči (BPP), omejil.

Veljavna določba petega odstavka 17. člena loči položaj, ko odvetniki delujejo na trgu ter prosto iščejo in sprejemajo stranke, od položaja, ko delujejo v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih, ko zastopajo osebe z motnjami v duševnem zdravju v primeru prisilne hospitalizacije na podlagi ZDZdr in v okviru obveznega sistema zagotavljanja brezplačne pravne pomoči. V teh primerih odvetniki opravljajo naloge, ki iz Ustave izhajajo kot pozitivne obveznosti države in ki jih država tudi v celoti financira, hkrati pa si takemu odvetniku ni potrebno prizadevati za pridobitev strank ter biti v potencialni negotovosti glede plačila. Razlog za določitev nižjega plačila je bil pojasnjen tudi v obrazložitvi 1. člena ZOdv-D¹⁰. Nižja plačila za odvetnike, ki opravljajo storitve pravne pomoči in zastopanja po uradni dolžnosti, je zakonodajalec določil zaradi omejitve javnofinančnih učinkov OT, po kateri so postavljeni in dodeljeni odvetniki drugače kot po prejšnji Odvetniški tarifi upravičeni do enakih plačil odvetniških storitev kot odvetniki, ki delujejo na trgu in prosto iščejo stranke, ter zaradi nujnih varčevalnih ukrepov države.

Regulacija cen proizvodov ali storitev na trgu je oblika državne intervencije, ki mora služiti jasno definiranemu javnemu interesu, zato se v sodobnih tržnih ekonomijah uporablja v posebnih

⁷ Uradni list RS, št. št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 23/08, 15/14 – odl. US in 19/15.

⁸ Uradni list RS, št. 77/08, 46/15 – odl. US in 44/19 – odl. US.

⁹ Uradni list RS, št. 97/14.

¹⁰ Poročevalec Državnega zbora RS z dne 4. 12. 2014.

primerih. Takšna posebnost mora biti posebej utemeljena s širšim javnim interesom, vzdrževanjem visokih strokovnih standardov ali s posebnostmi tržne strukture, ki bi sicer preveč omejevale učinkovito delovanje zadevnega trga.

Tudi v skladu z odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije¹¹ je treba z vidika svobodne gospodarske pobude iz prvega odstavka 74. člena Ustave Republike Slovenije ločiti položaj, ko odvetniki delujejo na trgu ter prosto iščejo in sprejemajo stranke, od položaja, ko delujejo v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih in v okviru obveznega sistema zagotavljanja brezplačne pravne pomoči. V teh primerih odvetniki opravljajo naloge, ki iz Ustave izhajajo kot pozitivne obveznosti države in ki jih država tudi v celoti financira. V tem delu odvetniki opravljajo dolžnosti države, po njenem pooblastilu in ob plačilu iz državnih sredstev, zato v tem delu določanje cen odvetniških storitev ne more biti v neskladju s prvim odstavkom 74. člena Ustave RS.

ZBPP v šestem odstavku 30. člena določa, da je odvetnik, ki je izvajalec BPP, upravičen do nagrade in do povračila stroškov v zvezi z opravljenim delom v višini, izračunani po OT, in v obsegu dodeljene BPP. Glede na to, da je bila OT sprejeta na podlagi ZOdv, je pri odmeri nagrade in izdatkov odvetnika treba upoštevati tudi ZOdv. Peti odstavek 17. člena ZOdv določa, da je odvetnik, ki izvaja storitve BPP, upravičen do plačila za svoje delo v višini polovice zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi. Glede na to, da dva različna zakona isto zadevo urejata različno, bi bilo lahko sporno, katero določbo je v tem primeru treba upoštevati. Vendar je Vrhovno sodišče o tem že odločilo in navedlo, da je po pravilu *lex posterior derogat legi priori* treba uporabiti določbo petega odstavka 17. člena ZOdv, ki je začela veljati pozneje¹² (povzeto iz članka Petra Janželj, Problemi priglasitve in odmere stroškov pooblaščenecv po ZBPP, revija Odvetnik, št. 96/2020).

Razvoj odvetništva je vedno smiselno analizirati v okviru pravosodnega okvirja, v katerem delujejo odvetniki. Odvetniška zbornica Slovenije opozarja na vedno bolj zaskrbljujoč položaj odvetništva v Republiki Sloveniji. V okviru raziskovalnega projekta priprave ekonomske študije in ocene finančnih posledic sprejema novega Zakona o odvetništvu, ki so ga avtorji izvedli za OZS, je bila izdana tudi knjiga z naslovom *Odvetništvo in odvetniška tarifa v Sloveniji*¹³, v kateri avtorji dr. Boštjan Brezovnik, dr. Žan Jan Oplotnik ter dr. Franjo Mlinarič na empiričnih primerih argumentirajo, da obstoječa odvetniška tarifa v Sloveniji neupravičeno izčrpava manjše odvetniške pisarne, ki zagotavljajo učinkovito pokritost z mrežo odvetniških storitev za prebivalstvo in manjša podjetja. S tem je ogrožena tudi ekonomska samostojno in neodvisnost odvetniških pisarn ter nedopustno omejena pravica do učinkovitega sodnega varstva za tiste stranke, ki so v postopku uspešne.

Izsledki ekonomske študije navajajo, da ZOdv trenutno ne ponuja primernih vzvodov za regulacijo odvetništva, kar naj bi se kazalo v izrazito negativnih trendih poslovanja odvetniških družb. Kumulacija negativnih učinkov neupravičenega oviranja prilagoditev cen na nivo poštene

¹¹ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-II-1/09 z dne 5. 5. 2009.

¹² Sklep Vrhovnega sodišča RS X Ips 136/2017 z dne 7. junija 2017.

¹³ <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/263>.

tržne cene odvetniškega dela naj bi se izrazito pokazala po letu 2004. Analiza celotne populacije segmentirane po doseženi neto profitni marži (negativna, nizka (0-10%), srednja (10-30%) ter visoka (nad 30%)), je pokazala izrazit porast deleža odvetniških pisarn, ki so poslovala z negativno ali nizko neto profitno maržo. Tako je do leta 2004 je izkazovalo izgube okoli 3% odvetniških pisarn, nizko neto profitno maržo okoli 10% odvetnikov, prevladovala pa je srednja marža (blizu 40% odvetnikov) ter visoka (okoli 50% odvetnikov). Od leta 2004 do 2014 pa se poslovanje z izgubo skoraj potroji, medtem ko se delež odvetniških pisarn z nizko neto profitno maržo skoraj podvoji. Vzorec najbolj ekonomsko občutljivih odvetniških pisarn s prometom pod 50.000 EUR pokaže še nekoliko slabše rezultate, saj delež odvetnikov z negativnim poslovnim izidom narašča že od leta 1999, do 2014 pa se je povečal za skoraj 5 krat. Tako najbolj ogroženi skupini odvetnikov (s prometom do 50.000 EUR) skupaj predstavljata že skoraj 30% odvetniških pisarn. Rezultati pa se dodatno poslabšajo, če iz vzorca izvezemo večje regionalne centre kot so: Ljubljana, Koper, Nova Gorica in Celje.

Navajajo, da je najti pravo ravnotežje med težnjami po deregulaciji na eni ter upoštevanju specifične vloge odvetništva na drugi strani. Ne gre torej pozabiti na dejstvo, da je učinkovit sistem pravosodja v javnem interesu, odvetnik pa je eden od ključnih igralcev, ki zagotavlja dosego tega legitimnega cilja pravne ureditve – nazor, ki sega v samo jedro kontinentalno pravne tradicije in misli o ustroju pravne države.

Ob uporabi izsledkov ekonomske analize prava je treba upoštevati, da je odvetništvo institucija, katere kvalitetne in javnosti široko dostopne storitve so v interesu vseh nas. Omejevanje odvetnikove svobode opravljanja poklica je zato na mestu, vendar mora zato biti opravljeno v skladu z načelom sorazmernosti. Zakonodajalec je zato primoran vzpostaviti primerno ravnovesje med pravicami posameznika na eni ter javnim interesom na drugi strani.

Ekonomska analiza stanja odvetništva v Sloveniji je pokazala, da kar četrtini odvetniških pisarn grozi prenehanje delovanja. Polovično plačilo za odvetniške storitve v teh težkih časih torej še bolj občutno prispeva k eksistenčnim težavam odvetnikov ter oseb, ki jim odvetniki dajejo plačilo (odvetniški kandidati, odvetniški pripravniki ter administrativno osebje).

Odvetniška zbornica Slovenije dodatno poudarja, da bo zapiranje odvetniških pisarn bistveno vplivalo na ustrezno pokritost z mrežo odvetniških storitev, še posebej na ekonomsko manj razvitih območjih, kjer pretežno delujejo najmanjši subjekti, hkrati pa upad števila odvetnikov pomembno vpliva tudi na zagotavljanje zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih in zagotavljanje brezplačne pravne pomoči.

Predlagana sprememba določa višji odstotek plačila odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, in odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči. Odvetnik bi bil namesto polovice zneska (postopoma) upravičen do plačila 90 odstotkov zneska po odvetniški tarifi, hkrati pa ne bo dopustno nadomeščanje odvetnika po odvetniškem kandidatu ali odvetniškem pripravniku v zadevah, kjer je odvetnik postavljen po uradni dolžnosti in nadomeščanje odvetnika po odvetniškem pripravniku v zadevah brezplačne pravne pomoči.

Določa pa se tudi izjema, da je lahko odvetnik, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, v civilnih zadevah, v katerih se obseg in višina povrnitve stroškov sodnega postopka presojata glede na uspeh strank v tem postopku, upravičen do plačila za opravljeno delo v celotni višini, ki mu pripada po odvetniški tarifi, in sicer v tistem delu, v katerem je strošek plačila za delo odvetnika po procesnih predpisih dolžna povrniti nasprotna stranka. Po veljavni ureditvi prejme odvetnik v zadevah BPP znižano plačilo v celoti, torej tudi v tistem delu, ko je po določbah povrnitve stroškov sodnega postopka glede na uspeh njegove stroške dolžna kriti nasprotna stranka, ki ni upravičena do BPP. Po mnenju predlagatelja gre za neenako obravnavanje strank sodnega postopka, saj je stranka, katere nasprotnik je upravičenec do BPP, po sedanji ureditvi privilegirana, saj je v primeru neuspeha v pravdi dolžna kriti odvetniške stroške svojega nasprotnika, ki je upravičenec do BPP, le v polovični višini. Poleg tega je iz sodne prakse razvidno, da sodišče pogosto spregleda, da ima ena od strank BPP, in v odločbi o stroških odloči, da nasprotna stranka povrne stroške zastopanja po odvetniku po redni tarifi, ne po znižani, kar povzroča preglavice in dodatno delo službam za BPP. Ovetnik stranke, ki ji je dodeljena BPP, po veljavnih določbah ZOdv in ZBPP do tega povišanega zneska ni upravičen, po mnenju Finančno računovodske službe Vrhovnega sodišča pa do tega zneska ni upravičen niti proračun, saj gre za višek od izdatka, ki ga je imel s plačilom odvetniku v BPP zadevi. S predlagano spremembo se tako odpravlja neenaka obremenitev strank pri povračilu stroškov postopka, ki temelji na tem, ali ima nasprotnik BPP ali ne. Hkrati pa se odvetnikom, ki zastopajo upravičence do BPP, zvišuje plačilo za zastopanje s sedanjih 50 odstotkov zneska, ki mu pripada po odvetniški tarifi, na 100 odstotkov, in sicer v obsegu, ki ga je glede na uspeh dolžna povrniti nasprotna stranka. V preostalem delu, ki se krije iz proračuna, pa je odvetnik poplačan v obsegu 90 odstotkov zneska po odvetniški tarifi. Navedena izjema pa ne velja za primere, ko je upravičenec do brezplačne pravne pomoči tudi nasprotna stranka.

Kot zgoraj izpostavljeno, se predlaga tudi sprememba, po kateri nadomeščanje odvetnika po odvetniškem kandidatu ali odvetniškem pripravniku v zadevah zastopanja stranke po uradni dolžnosti in nadomeščanje odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, po odvetniškem pripravniku, ni dopustno.

V modernem procesnem pravu postulacijska sposobnost stranke pomeni, da stranka lahko sama, brez pooblaščenca oz. zastopnika neposredno opravlja učinkovita procesna dejanja, ker procesna dejanja, ki jih opravi postulacijsko nesposobna stranka, niso opravljena. Kdo je lahko pooblaščenec v postopkih pred različnimi sodišči in na različnih sodnih stopnjah določajo postopkovna pravila.

Sodišče po uradni dolžnosti postavi zagovornika v kazenskem postopku pri prvem zaslišanju:

- če je obdolženec nem, gluh ali nezmožen, da se sam brani,
 - če zoper njega teče postopek za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zapora trideset let ali dosmrtnega zapora,
 - če je po pridržanju s strani policije privedeni k preiskovalnemu sodniku na zaslišanje.
- Zagovornika po uradni dolžnosti mora obdolženec imeti v postopku odločanja o priporu in ves čas trajanja pripora.

Zagovornika po uradni dolžnosti sodišče postavi tudi ob vročitvi obtožnice za kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazen zapora osem let in več. Funkcija zagovornika po uradni dolžnosti praviloma preneha s pravnomočnostjo sodbe. Če si osumljenec, ki mu je vzeta prostost, glede na svoje premoženjske razmere ne more zagotoviti zagovornika sam, mu ga na njegovo zahtevo in stroške države postavi policija, če je to v interesu pravičnosti. Glede povrnitve stroškov tega zagovornika velja isto kot pri zagovorniku po uradni dolžnosti.

ZDZdr določa sistem zdravstvene in socialno varstvene skrbi na področju duševnega zdravja, nosilce te dejavnosti ter pravice osebe med zdravljenjem v oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice, obravnavo v varovanem oddelku socialno varstvenega zavoda in v nadzorovani obravnavi. ZDZdr določa postopke pred sodiščem, kjer ščiti osebe z duševno motnjo tako, da predpisuje obvezno zastopanje po pooblaščenču, ki je odvetnik oziroma odvetnica. Postopki pred sodiščem po tem zakonu so nujni, javnost pa je v njih izključena. V primeru mladoletnika in polnoletne osebe, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, pa odvetnika ne pooblasti njen zakoniti zastopnik (razen če je bil postopek uveden na njegov predlog) odvetnika postavi sodišče. Postopek za sprejem osebe v oddelk pod posebnim nadzorom brez privolitve na podlagi sklepa sodišča se začne na predlog izvajalca psihiatričnega zdravljenja, centra za socialno delo, koordinatorja nadzorovane obravnave, najbližje osebe ali državnega tožilstva. Sodišče pouči osebo tudi o pravici do odvetnika, ki ga v enem dnevu od vročitve predloga izbere sama in o tem obvesti sodišče, sicer ji odvetnika po uradni dolžnosti s sklepom v enem dnevu od poteka časa, v katerem bi si oseba lahko sama izbrala odvetnika, postavi sodišče. Podobno tudi v primerih, ko gre za postopek sprejema brez privolitve v nujnih primerih.

Le odvetnik je namreč upravičen do plačila za svoje delo in do povračila stroškov v zvezi z opravljenim delom po odvetniški tarifi (prvi odstavek 17. člen ZOdv in prvi odstavek 1. člena ter prvi odstavek 2. člena Odvetniške tarife - OT). Odvetniške stroške je dolžna odvetniku plačati stranka oziroma naročnik storitve, pri čemer pa se odvetniška tarifa uporablja tudi v primeru, ko odvetnika nadomešča drug odvetnik, odvetniški kandidat ali odvetniški pripravnik (tretji in četrti odstavek 2. člena OT). V imenu in za račun odvetniške družbe lahko poleg odvetnika vse odvetniške storitve (razen zastopanja pred Vrhovnim sodiščem) opravlja tudi odvetniški kandidat (55. člen ZOdv), pri zastopanju strank pa lahko odvetnika nadomešča v mejah zakona tudi odvetniški pripravnik, ki je pri njem zaposlen (prvi odstavek 16. člena ZOdv). To pa pomeni, da če odvetniško storitev (pa četudi je predhodno dal navodila odvetnik) opravi zaposlena oseba v odvetniški pisarni, ki nima statusa odvetnika, odvetniškega kandidata ali odvetniškega pripravnika, odvetniška družba te storitve stranki (razen, če stranka s tem izrecno soglaša) ni upravičena zaračunati po odvetniški tarifi¹⁴.

Pri predlagani spremembi se izhaja s stališča, da naj stranko, katere zastopanje plača država, zastopa strokovno najbolj usposobljena oseba, ki bo zmogla uresničevati temeljna pravna jamstva posebno ranljive stranke (slab socialni položaj stranke, osebna hendikepiranost; tek postopka zaradi kaznivega dejanja, za katerega je predpisana zaporna kazen 30 let ali kazen dosmrtnega zapora; odvzeta prostost; vložitev obtožnice za kaznivo dejanje, za katerega je

¹⁴ Sodba Višjega sodišča v Kopru, I Cpg 91/2018 z dne 24. 5. 2018.

predpisana kazen osmih let zapor ali hujša kazen; postopek pogajanj za sklenitev sporazuma o priznanju krivde idr.). Ustrezen status osebe je ključno vodilo državi pri postavitvi zagovornika po uradni dolžnosti ali odvetnika pri izvajanju storitev brezplačne pravne pomoči, saj načeloma zagotavlja, da bodo strankine pravice v postopku ustrezno zaščitene. Ker gre za zaščito najbolj ranljivih skupin, je pomembno, da ima zagovornik dovolj izkušenj ter opravljen pravniški državni izpit, kar pa ne velja za odvetniškega pripravnika.

Zaradi finančnih posledic, ki jih prinaša predlagana sprememba zakona in zadevajo državni proračun, se s prehodno določbo določa postopni dvig odstotka plačila odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, in odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči. Tako bo odvetnik v letu 2022 upravičen do plačila za svoje delo za storitev v višini 70 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi, in v letu 2023 v višini 80 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi.

2. CILJI, NAČELA IN POGLABITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Predlagane rešitve zasledujejo naslednje cilje:

- zagotavljanje ustrezne pravne zaščite strank pri zastopanju po uradni dolžnosti in izvajanju storitev brezplačne pravne pomoči,
- višji odstotek plačila odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, in odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči,
- odprava neenake obremenitve strank pri povračilu stroškov postopka, ki temelji na tem, ali ima nasprotnik BPP ali ne.

2.2 Načela

Predlog zakona temelji na načelih:

- načelo zagotavljanja kvalitetne pravne zaščite,
- načelo ekonomičnosti in smotrnosti.

2.3 Poglavitne rešitve

Predlagana sprememba določa višji odstotek plačila odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, in odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči. Predlagatelj zakona določa, da je odvetnik namesto polovice zneska upravičen do 90 odstotkov zneska po odvetniški tarifi.

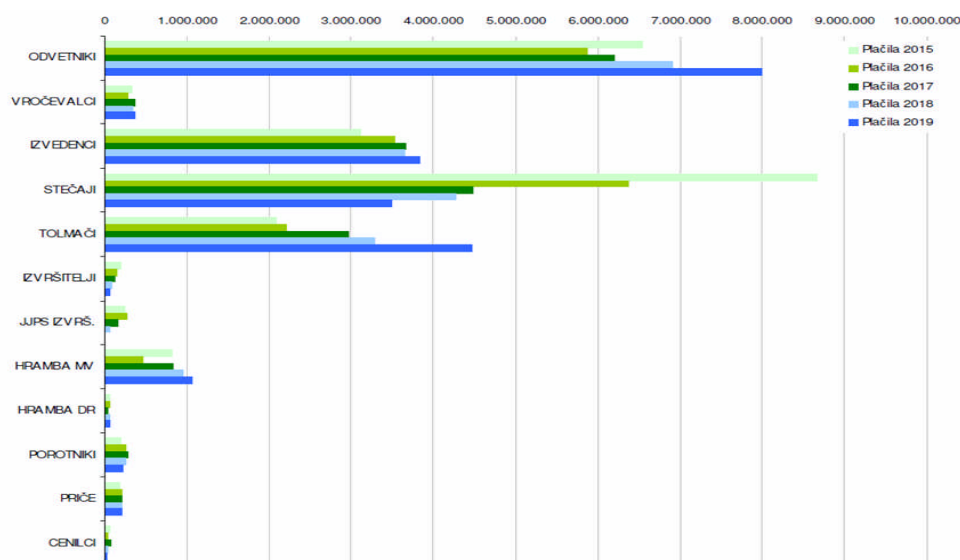
S predlagano spremembo se odpravlja tudi neenaka obremenitev strank pri povračilu stroškov postopka, ki temelji na tem, ali ima nasprotnik BPP ali ne. Hkrati pa se odvetnikom, ki zastopajo upravičence do BPP, zvišuje plačilo za zastopanje s sedanjih 50 odstotkov zneska, ki mu pripada po odvetniški tarifi, na 100 odstotkov, in sicer v obsegu, ki ga je glede na uspeh dolžna

povrniti nasprotna stranka. V preostalem delu, ki se krije iz proračuna, pa je odvetnik poplačan v obsegu 90 odstotkov zneska po odvetniški tarifi. Navedena izjema ne velja za primere, ko je upravičenec do brezplačne pravne pomoči tudi nasprotna stranka.

V predlogu zakona se na novo uvaja določba, da nadomeščanje odvetnika po odvetniškem kandidatu ali odvetniškem pripravniku v zadevah zastopanja stranke po uradni dolžnosti ali odvetniškega pripravnika v primeru nujenja brezplačne pravne pomoči ni dopustno. Predlagatelj zakona pri predlagani spremembi izhaja s stališča, da naj stranko, katere zastopanje plača država, zastopa strokovno najbolj usposobljena oseba, ki bo zmogla uresničevati temeljna pravna jamstva posebno ranljive stranke. Ker gre za zaščito najbolj ranljivih skupin, je pomembno, da ima zagovornik dovolj izkušenj ter opravljen pravniški državni izpit, kar pa ne velja za odvetniškega pripravnika.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Izhajajoč iz Letnega poročila o učinkovitosti in uspešnosti sodišč¹⁵ in kot je razvidno iz spodnjega grafa, je bilo odvetnikom iz proračunskih sredstev v letu 2019 izplačanih 7.989.462 EUR.

GRAF: Plačila specifičnim skupinam prejemnikov v procesih sojenja v okviru Stroškov sodnih postopkov in Brezplačne pravne pomoči (2015-2019)

Po navedbah Vrhovnega sodišča in ob upoštevanju izplačil odvetnikom na postavkah za BPP (za storitve BPP Vrhovno sodišče vodi ločeno proračunsko postavko) in stroškov sodnih postopkov (ex offo in po ZDZdr) skupaj so v celem letu 2020 ob sedanji ureditvi porabili 8.614.890 EUR.

¹⁵ https://www.iusinfo.si/AppendixExtSlo/PDZ/PORODZ2020M05D14N21_2_1.PDF.

Zaradi finančnih posledic, ki jih prinaša predlagana sprememba zakona in zadevajo državni proračun, prehodna določba zagotavlja postopni dvig odstotka plačila odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, in odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči. Predlagatelj zakona določa, da je odvetnik namesto polovice (50 odstotkov) in končnih 90 odstotkov v letu 2022 upravičen do plačila za svoje delo v višini 70 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi, in v letu 2023 v višini 80 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi.

Ocenjeni skupni stroški za odvetnike v posameznem letu (breme državnega proračuna), ki so izračunani na osnovi predvidenih stroškov za odvetnike (glede na ocenjene podatke VSRS – BPP, EX OFFO, ZDZdr) za leto 2020 (vrednost odvetniške točke 0,6 EUR), pri čemer izhajamo iz podatka, da bi dvig stroškov za 100 odstotkov pomenil finančne posledice v višini 7.644.992 EUR, so naslednji:

leto	odstotek plačila po OT	proračunska sredstva	Dodatne finančne posledice glede na leto 2020
2020	50% odvetniške tarife	8.614.890 EUR	
2022	70% odvetniške tarife	11.672.886 EUR	3.057.996 EUR
2023	80% odvetniške tarife	13.201.885,2 EUR	4.586.995,2 EUR
2024	90% odvetniške tarife	14.730.883 EUR	6.115.993 EUR

To so zgolj ocenjene finančne posledice, pri čemer je potrebno upoštevati, da bodo dejanske finančne posledice odvisne od dejanskega števila postopkov, v katerih bodo odvetniki nastopali v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih, v okviru obveznega zastopanja oseb z motnjami v duševnem zdravju v primeru prisilne hospitalizacije na podlagi ZDZdr in v okviru obveznega sistema zagotavljanja brezplačne pravne pomoči.

Pri tem tudi ni upoštevana izjema (saj bodo finančne posledice za nasprotno stranke in ne državni proračun), ki jo določa predlog zakona v 17. členu, in sicer da je odvetnik, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, v civilnih zadevah, v katerih se obseg in višina povrnitve stroškov sodnega postopka presojata glede na uspeh strank v tem postopku, upravičen do plačila za opravljeno delo v celotni višini, ki mu pripada po odvetniški tarifi (torej 100%), in sicer v tistem delu, v katerem je strošek plačila za delo odvetnika po procesnih predpisih dolžna povrniti nasprotna stranka, razen v primerih, ko je tudi nasprotna stranka upravičenec do brezplačne pravne pomoči.

Predlog zakona nima posledic za druga javnofinančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Potrebna sredstva za izvajanje tega zakona bodo zagotovljena s spremembami proračuna Republike Slovenije za leto 2022 in v sprejetih proračunih za leta, ki sledijo letu 2022.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona o spremembi in dopolnitvah Zakona o odvetništvu ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije. Vsebina predlaganega zakona se ne prilagaja pravnemu redu Evropske Unije, saj je način določanja odvetniških nagrad prepuščen državam članicam. Zaradi tega je navedeno področje v posameznih državah članicah urejeno zelo različno: v Nemčiji je odvetniška tarifa (tako za postavljene, dodeljene ter izbrane odvetnike) v celoti predpisana z zakonom, na Danskem in Nizozemskem se odvetniške nagrade določajo prosto na trgu, v drugih državah članicah pa se pojavljajo različne vmesne ureditve.

V nadaljevanju predstavljamo nekatere ureditve, kjer država predpisuje odvetniške nagrade v celoti ali vsaj odvetniške nagrade, ki se plačujejo iz državnega proračuna.

5.1 Prikaz ureditve v državah članicah EU

NEMČIJA

V Nemčiji so odvetniške nagrade urejene v Zakonu o nagradah odvetnic in odvetnikov (Rechtsanwaltsvergütungsgesetz - RVG) ali na podlagi dogovorov o nagradi. Načeloma so dogovori o nagradi vedno alternativna možnost zakonsko določenim cenam. RVG je razdeljen na normativni in tarifni del. Normativni del RVG obsega 61 členov, razdeljenih v 9 oddelkov. Osmi oddelek vsebuje obsežne določbe o nagradah dodeljenega ali postavljenega odvetnika - za te storitve so določeni fiksni zneski nagrad, ki so nižji od nagrad za postavljenega odvetnika, posebni dogovori med odvetnikom in stranko pa v primeru postavljenih ali dodeljenih odvetnikov niso možni.

AVSTRIJA

Avstrijski Zakon o odvetništvu (Rechtsanwaltsordnung) določa, da se stranka in odvetnik prosto dogovorita o nagradi, ki se plača odvetniku za opravljene storitve. Nagrade so lahko določene na podlagi urne postavke ali pavšalnega zneska ne glede na opravljeno delo in porabljen čas. Če o nagradi ni izrecnega dogovora, se šteje, da je bil na podlagi tarifnih lestvic, ki so določene v Zakonu o odvetniški tarifi (Rechtsanwaltstarifgesetz) ali Splošnih kriterijev nagrad (Allgemeine Honorar-Kriterien), sklenjen dogovor o razumnem plačilu. Zakon o pravnem postopku in Zakon o odvetniški tarifi določata, da mora v civilnih postopkih sodišče določiti delež, ki ga mora stranka, ki v postopku ni uspela, povrniti drugi stranki, in ki se določi glede na višino zahtevka

ter trajanje in naravo postopka. Po drugi strani pa Zakon o odvetniški tarifi velja neposredno za stranke samo, če sta se odvetnik in stranka prej o tem dogovorila. V kazenskem postopku mora načeloma vsaka oseba, ki je pooblastila odvetnika, da jo zastopa, plačati stroške, ki iz tega izhajajo. To velja tudi, kadar je imenovan zagovornik po uradni dolžnosti, če niso izpolnjeni pogoji za odobritev brezplačne pravne pomoči. Stroški se razlikujejo glede na sodišče in sestavo senata.

LATVIJA

V Latviji splošne pogoje zagotavljanja brezplačne pravne pomoči določa Zakon o državnem zagotavljanju pravne pomoči (State Ensured Legal Aid Law). Oddelek 7 tega zakona določa posebej organ (Legal Aid Administration), ki neposredno pod okriljem Ministrstva za pravosodje skrbi za normiranje in izvajanje instituta pravne pomoči, ki jo zagotavlja država. Država določa tudi plačila odvetnikov, ki izvajajo storitve brezplačne pravne pomoči. Ta so natančno določena v Pravilih št. 1493 (Regulations No 1493 of the Cabinet "Regulations on the amount of State-ensured legal aid, amount of payment, expenses to be compensated and procedure of payments" z dne 22. 12. 2009).

Plačila odvetnikom za izvajanje brezplačne pravne pomoči so določena v zaokroženih urah in različno za posamezne primere brezplačne pravne pomoči. Na primer država v omenjenih Pravilih določa znesek, ki pripada odvetniku v civilni zadevi za eno uro nudenja brezplačne pravne pomoči. Zneski za posamezne ure dela so določeni za različna odvetniška opravila. V Pravilih št. 1493 so jasno določene omejitve odvetnikovega dela v okviru brezplačne pravne pomoči, ki se plača iz državnega proračuna. Brezplačna pravna pomoč posamezni osebi v civilni zadevi je na primer omejena na pet ur posvetovanja z odvetnikom in največ 40 ur zastopanja pred sodiščem v posamezni zadevi.

Če odvetnik v okviru brezplačne pravne pomoči v posamezni zadevi zastopa več oseb, je odvetnik za vsako posamezno osebo upravičen do 65 % zneska, ki bi mu pripadal, če bi zastopal le eno osebo. Navedeno pravilo velja tudi za obvezno zastopanje, ki ga zagotavlja država v kazenskih postopkih.¹⁶

PORTUGALSKA

Na Portugalskem pravico do brezplačne pravne pomoči opredeljuje Zakon št. 34/2004 (Law n. 34/2004), ki je bil dopolnjen leta 2008 z Odredbo 10/2008 (Portaria n.º 10/2008).

Odvetniki se uvrstijo na seznam za zastopanje oseb, ki ne zmorejo plačila odvetniških storitev. Izbrani odvetniki so za opravljene storitve v konkretnih primerih plačani iz proračuna, skladno s posebno tarifo za izvajanje storitev brezplačne pravne pomoči z naslovom Odredba št. 1386/2004 (Portaria n.º 1386/2004). Plačilo je odvisno od različnih faktorjev, kot so vrednost predmeta postopka, storitev, ki jo odvetnik opravi za stranko, vrsta postopka in podobno.

¹⁶ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-lv-sl.do?init=true&member=1.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima tovrstnih posledic.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

- dokumentacija, ki jo mora stranka predložiti, povečanje ali zmanjšanje obsega dokumentacije z navedbo razlogov,
- stroški, ki jih bo imela stranka, ali razbremenitev stranke,
- čas, v katerem bo stranka lahko uredila zadevo.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona nima tovrstnih posledic.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona nima tovrstnih posledic.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlog zakona nima tovrstnih posledic.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona nima tovrstnih posledic.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima tovrstnih posledic.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona:

- ciljnim skupinam (seminarji, delavnice),
- širši javnosti (mediji, javne predstavitve, spletne predstavitve).

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

- zagotovitev spremljanja izvajanja predpisa,
- organi, civilna družba,
- metode za spremljanje doseganja ciljev,
- merila za ugotavljanje doseganja ciljev,
- časovni okvir spremljanja za pripravo poročil,
- roki za pripravo poročil o izvajanju zakona, doseženih ciljih in nadaljnjih ukrepih.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

- spletni naslov, na katerem je bil predpis objavljen,
- čas trajanja javne predstavitve, v katerem je bilo mogoče sporočiti mnenja, predloge in pripombe,
- datum in kraj morebitne javne obravnave ali druge oblike sodelovanja,

- seznam subjektov, ki so sodelovali (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte),
- bistvena mnenja, predloge in pripombe javnosti,
- bistvena mnenja, predloge in pripombe javnosti, ki niso bili upoštevani, in razlogi za neupoštevanje.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi dela ali celotnega gradiva zunanji strokovnjaki niso sodelovali.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- Marjan Dikaučič, minister za pravosodje,
- Zlatko Ratej, državni sekretar, Ministrstvo za pravosodje,
- Rado Fele, v. d. generalnega direktorja Direktorata za organizacijsko zakonodajo in pravosodno upravo, Ministrstvo za pravosodje.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o odvetništvu (Uradni list RS, št. 18/93, 24/96 – odl. US, 24/01, 54/08, 35/09, 97/14, 8/16 – odl. US, 46/16 in 36/19) se za 16. členom doda nov 16.a člen, ki se glasi:

»16.a člen

Ne glede na prvi odstavek prejšnjega člena ni dopustno nadomeščanje:

- odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, v kazenskem postopku in v postopkih po zakonu, ki ureja področje duševnega zdravja, po odvetniškem kandidatu ali odvetniškem pripravniku,
- odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, po odvetniškem pripravniku.«.

2. člen

V 17. členu se v petem odstavku beseda »polovice« nadomesti z besedilom »90 odstotkov«. V zadnjem stavku se za besedo »dogovori« doda besedilo »med odvetnikom in stranko«.

Za petim odstavkom se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»Ne glede na prejšnji odstavek je odvetnik, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, v civilnih zadevah, v katerih se obseg in višina povrnitve stroškov sodnega postopka presojata glede na uspeh strank v tem postopku, upravičen do plačila za opravljeno delo v celotni višini, ki mu pripada po odvetniški tarifi, in sicer v tistem delu, v katerem je strošek plačila za delo odvetnika po procesnih predpisih dolžna povrniti nasprotna stranka, razen v primerih, ko je tudi nasprotna stranka upravičenec do brezplačne pravne pomoči.«.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

3. člen

Ne glede na spremenjeno določbo petega odstavka 17. člena zakona je odvetnik, postavljen po uradni dolžnosti, in odvetnik, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, za opravljeno storitev v letu 2022 upravičen do plačila za svoje delo v višini 70 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi, in za opravljeno storitev v letu 2023 v višini 80 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi.

4. člen

Ta zakon začne veljati 1. januarja 2022.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

S predlaganim 16.a členom se določa, da nadomeščanje odvetnika po odvetniškem kandidatu ali odvetniškem pripravniku v zadevah zastopanja stranke po uradni dolžnosti v kazenskem postopku ter v postopkih pred sodišči po zakonu, ki ureja področje duševnega zdravja ali po odvetniškem pripravniku v primeru nujenja brezplačne pravne pomoči ni dopustno. Predlagatelj zakona pri predlagani dopolnitvi izhaja s stališča, da naj stranko, katere zastopanje plača država, zastopa strokovno najbolj usposobljena oseba, ki bo zmogla uresničevati temeljna pravna jamstva posebno ranljive stranke (slab socialni položaj stranke, osebna hendikepiranost; tek postopka zaradi kaznivega dejanja, za katerega je predpisana zaporna kazen 30 let ali kazen dosmrtnega zapor; odvzeta prostost; vložitev obtožnice za kaznivo dejanje, za katerega je predpisana kazen osmih let zapor ali hujša kazen; postopek pogajanj za sklenitev sporazuma o priznanju krivde idr.). Ustrezen status osebe je ključno vodilo državi pri postavitvi zagovornika po uradni dolžnosti ali odvetnika pri izvajanju storitev brezplačne pravne pomoči, saj načeloma zagotavlja, da bodo strankine pravice v postopku ustrezno zaščitene. Ker gre za zaščito najbolj ranljivih skupin, je pomembno, da ima zagovornik dovolj izkušenj ter opravljen pravniški državni izpit, kar pa ne velja za odvetniškega pripravnika. Primeri, v katerih je predpisano obvezno sodelovanje odvetnika kot pravnega strokovnjaka, terjajo zaključek, da iz razloga, ker je obdolženi v teh situacijah še posebej ranljiv, je dolžnost države, da sama zaradi zagotavljanja pravnih jamstev obdolžencu v kazenskem postopku, torej njegove učinkovite obrambe po 29. členu Ustave RS, intervenirati in obdolžencu postaviti zagovornika po uradni dolžnosti tedaj, ko ne pooblasti zagovornika sam. S postavitvijo zagovornika po uradni dolžnosti država prevzame odgovornost, da bo za obdolženčeve pravice v kazenskem postopku skrbela oseba, ki je izkazano strokovno usposobljena (5. točka prvega odstavka 25. člena ZOdv v zvezi s 50. členom istega zakona). V skladu z navedenim je zahteva, da se za zagovornika po uradni dolžnosti lahko postavi samo odvetnik (tako peti odstavek 70. člena 70), samo odvetnik pa se po lastni odločitvi lahko tudi uvrsti na seznam zagovornikov po uradni dolžnosti (tretji odstavek 5. člena ZOdv). Tako po ZKP kot po ZOdv odvetniški kandidati iz razloga nezadostnih praktičnih izkušenj ne morejo biti postavljeni za zagovornika po uradni dolžnosti v primerih obvezne obrambe. Možnost, da bi država v vsakem posamičnem primeru presojala strokovno usposobljenost osebe, ki morebiti nadomešča odvetnika, postavljenega za zagovornika po uradni dolžnosti, nedopustno tako širi vsebino določbe četrtega odstavka 72. člena ZKP kot tudi odpira prostor vsakokratnim interesom strank v postopku, ki z njegovim izidom ne bi bile (dovolj) zadovoljne.

ZDZdr določa postopke pred sodiščem, kjer ščiti osebe z duševno motnjo tako, da predpisuje obvezno zastopanje po pooblaščenca, ki je odvetnik oziroma odvetnica. Postopki pred sodiščem po tem zakonu so nujni, javnost pa je v njih izključena. V primeru mladoletnika in polnoletne osebe, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, pa odvetnika ne pooblasti njen zakoniti zastopnik (razen če je bil postopek uveden na njegov predlog) odvetnika postavi sodišče.

Postopek za sprejem osebe v oddelek pod posebnim nadzorom brez privolitve na podlagi sklepa sodišča se začne na predlog izvajalca psihiatričnega zdravljenja, centra za socialno delo, koordinatorja nadzorovane obravnave, najbližje osebe ali državnega tožilstva. Sodišče pouči osebo tudi o pravici do odvetnika, ki ga v enem dnevu od vročitve predloga izbere sama in o tem obvesti sodišče, sicer ji odvetnika po uradni dolžnosti s sklepom v enem dnevu od poteka časa, v katerem bi si oseba lahko sama izbrala odvetnika, postavi sodišče. Podobno tudi v primerih, ko gre za postopek sprejema brez privolitve v nujnih primerih.

K 2. členu

Odvetniki zagovarjajo obdolžene v kazenskih postopkih kot zagovorniki po uradni dolžnosti, zastopajo socialno šibke stranke na podlagi Zakona o brezplačni pravni pomoči (ZBPP) ter zastopajo osebe z motnjami v duševnem zdravju v primeru prisilne hospitalizacije na podlagi Zakona o duševnem zdravju. Veljavni ZOdv v petem odstavku 17. člena omejuje izdatke državnega proračuna za storitve odvetnikov, ki ti delujejo v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti in v okviru zagotavljanja brezplačne pravne pomoči (BPP), in sledi načelu gospodarnega ravnanja s proračunskimi sredstvi Republike Slovenije. Navedena določba loči položaj, ko odvetniki delujejo na trgu ter prosto iščejo in sprejemajo stranke, od položaja, ko delujejo v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih in v okviru obveznega sistema zagotavljanja brezplačne pravne pomoči. V navedenih primerih odvetniki opravljajo naloge, ki iz Ustave RS izhajajo kot pozitivne obveznosti države in ki jih država tudi v celoti financira, hkrati pa si takemu odvetniku ni potrebno prizadevati za pridobitev strank ter biti v potencialni negotovosti glede plačila.

Predlagana sprememba v petem odstavku določa višji odstotek plačila odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, in odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči. Predlagatelj zakona določa, da je odvetnik namesto polovice zneska (postopoma) upravičen do 90 odstotkov zneska po odvetniški tarifi, hkrati pa (kot izhaja iz prejšnjega člena predlagane spremembe) ne bo dopustno nadomeščanje odvetnika po odvetniškem kandidatu ali odvetniškem pripravniku v zadevah, kjer je odvetnik postavljen po uradni dolžnosti in nadomeščanje po odvetniškem pripravniku v zadevah brezplačne pravne pomoči.

Odvetniška zbornica Slovenije opozarja na vedno bolj zaskrbljujoč položaj odvetništva v Republiki Sloveniji. Ekonomska analiza stanja odvetništva v Sloveniji je pokazala, da kar četrtini odvetniških pisarn grozi prenehanje delovanja. Odvetniška zbornica Slovenije opozarja, da bo zapiranje odvetniških pisarn bistveno vplivalo na ustrezno pokritost z mrežo odvetniških storitev, še posebej na ekonomsko manj razvitih območjih, kjer pretežno delujejo najmanjši subjekti, hkrati pa upad števila odvetnikov pomembno vpliva tudi na zagotavljanje zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih in zagotavljanje brezplačne pravne pomoči.

Predlagatelj zakona določa tudi izjemo, da je lahko odvetnik, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, v civilnih zadevah, v katerih se obseg in višina povrnitve stroškov sodnega postopka presojata glede na uspeh strank v tem postopku, upravičen do plačila za opravljeno delo v celotni višini, ki mu pripada po odvetniški tarifi, in sicer v tistem delu, v katerem je strošek plačila za delo odvetnika po procesnih predpisih dolžna povrniti nasprotna stranka. Po veljavni

ureditvi prejme odvetnik za zastopanje v zadevah BPP nižano plačilo v celoti, torej tudi v tistem delu, ko je po določbah povrnitve stroškov sodnega postopka glede na uspeh njegove stroške dolžna kriti nasprotna stranka, ki ni upravičena do BPP. S predlaganim novim šestim odstavkom 17. člena se zato določa, da v primeru, če stranka, ki ima dodeljeno BPP, v postopku v celoti uspe, izvajalcu BPP pripada nagrada za odvetniško delo (in plačilo stroškov) v celoti, skladno z OT. Takšna nova ureditev ne bo imela posledic za državni proračun, saj se bo znesek za popolno poplačilo odvetnika izterjal od stranke, ki v postopku ni uspela. Hkrati pa se odvetnikom, ki zastopajo upravičence do BPP, zvišuje plačilo za zastopanje, s sedanjih 50 odstotkov zneska, ki mu pripada po odvetniški tarifi, na 100 odstotkov, in sicer v obsegu, ki ga je glede na uspeh dolžna povrniti nasprotna stranka. V preostalem delu, ki se krije iz proračuna, pa bo odvetnik poplačan v obsegu 90 odstotkov zneska po OT. Navedena izjema pa ne velja za primere, ko je upravičenec do brezplačne pravne pomoči tudi nasprotna stranka.

K 3. členu

Plačilo za delo odvetnikov, ko ti delujejo v okviru obveznega sistema zastopanja po uradni dolžnosti v kazenskih postopkih, zastopajo socialno šibke stranke na podlagi Zakona o brezplačni pravni pomoči ter zastopajo osebe z motnjami v duševnem zdravju v primeru prisilne hospitalizacije na podlagi Zakona o duševnem zdravju, zagotavlja država.

Zaradi finančnih posledic, ki jih prinaša predlagana sprememba zakona in zadevajo državni proračun, prehodna določba zagotavlja postopni dvig odstotka plačila odvetnika, postavljenega po uradni dolžnosti, in odvetnika, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči. Predlagatelj zakona določa, da je odvetnik za opravljene storitve v letu 2022 namesto polovice in končnih 90 odstotkov upravičen do plačila za svoje delo v višini 70 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi, in za opravljene storitve v letu 2023 v višini 80 odstotkov zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi.

K 4. členu

S končno določbo se določa začetek veljavnosti predlaganih sprememb, in sicer 1. januarja 2022.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

17. člen

Odvetnik je upravičen do plačila za svoje delo in do povračila stroškov v zvezi z opravljenim delom po odvetniški tarifi.

Odvetnik je upravičen do višjega plačila za svoje delo, kakor mu gre po odvetniški tarifi, če se o tem pisno dogovori s stranko.

Odvetnik se v premoženjskopravnih zadevah lahko dogovori s stranko za plačilo tako, da namesto plačila po odvetniški tarifi prejme kot nagrado največ 15-odstotni delež od zneska, ki ga bo sodišče prisodilo stranki.

Dogovor iz drugega ali tretjega odstavka tega člena mora biti sklenjen v pisni obliki ter ločen od pooblastila in drugih dogovorov.

Odvetnik, postavljen po uradni dolžnosti, in odvetnik, ki izvaja storitve brezplačne pravne pomoči, je upravičen do plačila za svoje delo v višini polovice zneska, ki bi mu pripadal po odvetniški tarifi. V primeru zastopanja stranke po uradni dolžnosti ali v primeru nudenja brezplačne pravne pomoči so morebitni dogovori po drugem odstavku tega člena nični.